

اسلام و محیط زیست

آیت الله العظمی

سید محمد حسینی شیرازی

حسینی شیرازی، محمد، ۱۳۰۵ - ۱۳۸۰

اسلام و محیط زیست / محمدحسینی شیرازی؛ مترجم حسین اسلامی. - قم: یاس زهراء

۱۳۸۷

ISBN: 978-694-2843-30-5، ۴۰۰۰۰ ریال

۳۳۶ ص.، مصور، عکس، نقشه

لهرستویسی بر اساس اطلاعات فیبا

متوان اصلی، کتاب الفقه البیته

کتابنامه به صورت زیر نویس

۱. محیط زیست - جنبه‌های مذهبی - اسلام. ۲. محیط زیست - حفاظت - جنبه‌های مذهبی

- اسلام. ۳. حمایت حیوانات - جنبه‌های مذهبی - اسلام. الف. اسلامی، حسین. - مترجم، ب.

متوان

۲۹۷/۴۸۵

BP ۲۳۰ / ۱۵۵ / ح ۵ / ۷۰۴۱

۱۳۸۷

نام کتاب: اسلام و محیط زیست

مؤلف: آیت‌الله العظمی سید محمدحسینی شیرازی

مترجم: سیدحسین اسلامی اردکانی

ویراستاران: دکتر عبدالمحمد حسینی - دکتر هادی پوردارا

صفحه آرا: سجاد ناصری

زیر نظر: گروه ترجمه آثار آیت‌الله العظمی شیرازی

ناشر: یاس زهراء

نوبت چاپ: اول

سال چاپ: بهار ۱۳۸۷

چاپخانه: سیمای کوثر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۳۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۲-۲۸۲۳-۳۰-۵

کلیه حقوق طبع و نشر برای بنیاد جهانی آیت‌الله العظمی شیرازی محفوظ است.

www.lswf.net

مراکز پخش:

۰۲۵۱-۷۸۳۶۴۷ □ ۰۹۱۷-۲۵۱-۵۲۶

۱ - دفتر یاس زهراء

۰۲۵۱-۷۷۶۶۵۶۷ □ ۰۹۱۷-۷۵۰-۷۶۹۴

۲ - دفتر ابتکار دانش

فهرست مطالب

۹	مقدمه ناشر
۱۲	مقدمه مؤلف
۱۳	مدخل: محیط زیست و تأثیر آن بر انسان
	[فصل اول: محیط زیست و احکام آن از نگاه اسلام]
۲۷	اسلام و محیط زیست
۳۶	ضرر رساندن به دیگران
۳۶	دلایل کتاب (قرآن)
۴۲	ادله سنت (شریعت)
۴۶	محیط زیست طبیعی
۵۷	انواع آلودگی
۵۹	آلودگی، بحران جهانی
۶۵	آلودگی هوا
۷۷	روش‌های مبارزه با آلودگی
۸۰	بوهای بد و آلودگی
۸۳	آلودگی آب‌ها
۹۰	نمونه‌هایی از آلودگی آب‌ها
۹۵	تأثیر نفت در ایجاد آلودگی

۹۶	مواد زائد صنعتی و تأثیر آن بر ایجاد آلودگی	
۹۷	نقطه آغاز	
۱۰۰	انواع آلودگی آب	
۱۰۲	راه‌های پیشگیری و مبارزه	
۱۰۳	کشتی‌ها	
۱۰۴	جیوه منشأ دیگر آلودگی	
۱۰۵	اسرائیل عامل ایجاد آلودگی جیوه	۶
۱۰۷	آلودگی آب باران	۲۰
۱۱۰	پیشگیری از ایجاد آلودگی	۳۱
۱۱۵	آلودگی خاک	
۱۲۴	آلودگی صوتی	۷۲
۱۳۳	نور، دیگر عامل آلاینده‌گی	۳۳
۱۳۷	آلودن دریاها	۳۳
۱۴۵	مبارزه با آلودگی نفتی	۴۲
۱۴۹	چنایت زیست محیطی در خلیج فارس	۴۴
۱۵۲	آلودگی محیط زیست، عامل انقراض جانوران	۵۰
۱۵۹	تفریح سالم، قربانی آلودگی محیط زیست	
۱۶۰	سیستم‌های زیست محیطی	۵۴
۱۶۲	باران‌های سیاه	۵۷
۱۶۳	آلودگی غذایی	۵۸
۱۶۹	مواد شیمیایی نگهدارنده	۳۸
۱۷۱	تأثیر منفی غبار اتمی بر مواد غذایی	۶۰
		۵۶

۱۷۱	بازگشت به دامان طبیعت	۱۷۱
۱۷۳	آثار منفی تشعشعات اتمی	۱۷۳
۱۷۶	آلودگی دارویی	۱۷۶
۱۸۶	حشره کش ها	۱۸۶
۱۸۹	ضررهای آفت کش های شیمیایی	۱۸۹
۱۹۲	تنوع نابود کننده ها	۱۹۲
۲۰۶	طبیعت عامل تعادل در محیط زیست	۲۰۶
۲۰۸	بیماری های جانوران و گیاهان	۲۰۸
۲۱۴	باران های اسیدی	۲۱۴
۲۲۲	لایه ازن	۲۲۲
۲۳۳	پس مانده های صنعتی	۲۳۳
۲۴۴	آلودگی محیط زیست، پیامد اسراف	۲۴۴
۲۴۵	موارد اسراف	۲۴۵
۲۶۰	نابود کردن کشت و نسل	۲۶۰
۲۶۸	شکار بی رویه	۲۶۸
۲۷۳	آلودگی فضای بسته	۲۷۳
۲۷۹	برهم زدن توازن	۲۷۹
۲۸۳	جنگ؛ عامل آلودگی	۲۸۳
۲۸۵	گرایش به صلح، امنیت و آرامش	۲۸۵
۲۸۷	آلودگی معنوی	۲۸۷
۲۹۱	خاتمه	۲۹۱

[فصل دوم: حقوق حیوان و گیاه]

۲۹۷	حقوق حیوان	۲۹۷
۳۰۲	حقوق حیوانات در اسلام	۳۰۲
۳۰۴	حقوق حیوانات در فقه	۳۰۴
۳۰۵	جرمت در معرض تلف قرار دادن حیوانات و کشتن آن‌ها	۳۰۵
۳۰۷	وظایف انسان نسبت به حیوانات	۳۰۷
۳۰۹	آزمایش روی حیوانات	۳۰۹
۳۰۹	بی‌هوش کردن حیوانات قبل از ذبح	۳۰۹
۳۱۳	انقراض نسل حیوانات و وظیفه حکومت در این باره	۳۱۳
۳۱۵	احترام به حیوانات	۳۱۵
۳۱۸	وظیفه حاکم شرع	۳۱۸
۳۲۰	مراجعه به دام‌پزشک	۳۲۰
۳۲۱	اخته کردن و به جنگ واداشتن حیوانات	۳۲۱
۳۲۳	حق حیوانات شیرخوار	۳۲۳
۳۲۴	تجاوز جنسی به حیوانات	۳۲۴
۳۲۵	شکار حیوانات	۳۲۵
۳۲۷	فضیلت کشاورزی و درخت‌کاری	۳۲۷
۳۲۸	کشاورزی، شغل پیامبران خدا	۳۲۸
۳۲۹	سرسبزی زمین و رونق کشاورزی در زمان ظهور حضرت مهدی (عج)	۳۲۹
۳۳۰	درخت‌کاری و باغداری	۳۳۰

مقدمه ناشر

آلودگی محیط زیست مشکل و دغدغه امروز بشر است که از یافتن راه حلی برای آن در مانده است. اکنون این پرسش پیش می آید که آیا اسلام در قبال محیط زیست و مسایل مربوط به آن، موضعی شفاف دارد؟

و آیا دانشمندان مسلمان می توانند راه حلی برای آن بیابند؟ و این که مسلمانان چه ابزاری برای مبارزه با این بیماری که ناشی از تمدن و صنعت است، فراهم کرده اند؟

کتابی که پیش رو دارید به این پرسش ها، پاسخ می دهد و با توجه به اینکه اسلام برای هر موضوعی، حکمی و برای هر بیماری، درمانی و برای هر پدیده ای، توضیحی و برای هر مشکلی، راه حلی در نظر گرفته است و لذا این پرسش هایی پاسخ نخواهد ماند و از آنجائیکه اسلام دین بشریت بوده و همگام با پیشرفت تمدن به پیش می رود، مشکل جامعه، به ویژه مشکل محیط زیست و بحران آلودگی آن را نادیده نگرفته و از ارائه راه حل های سودمند غفلت نمی ورزد.

از نظر اسلام، آلودن محیط زیست تجاوز به شمار می رود و حرام است. قرآن کریم در آیه «و تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يُسَارِعُونَ فِي الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانَ...»؛ «بسیاری از آنان را

می بینی که در گناه و تعدی خود شتاب می کنند» و آیه «وَ تَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَ التَّقْوَىٰ وَ لَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَ الْعُدْوَانِ...»؛ «و در نیکوکاری و پرهیزگاری با یکدیگر همکاری کنید و در گناه و تعدی دستیار هم نشوید» از آن باز داشته است.

بنابراین، تجاوز چه به محیط زیست، و چه به جان، آبرو، ناموس و دارایی انسان باشد حرام است و تجاوز به محیط زیست در حقیقت تجاوز به طبیعت خواهد بود و همچنان که تجاوز به فرد او را متضرر می کند، دست اندازی به طبیعت نیز زیان های فراوان و جبران ناپذیری را بر طبیعت تحمیل می کند، بدین ترتیب که هوا، آب و محصولات کشاورزی مورد استفاده انسان را به عنصری مسموم و کشنده مبدل می نماید. به عنوان مثال، ماهیان و آبزیان به دلیل آلودگی آب، و دام ها به دلیل مصرف علوفه آلوده، آلوده شده و در چرخه غذایی انسان قرار گرفته و او را دچار عوارضی وخیم و گاهی درمان ناپذیر می کنند. امروزه انسان در محیطی آکنده از آلودگی هوا، آب، صدا، خوراک و آشامیدنی ها زندگی می کند و سرانجام این آلودگی فضا را در نور دیده و در اثر پراکنده شدن گازهای گلخانه ای و تأثیر گذاری بر جو، سوراخی بزرگ در لایه ازن پدید آورده است.

حال جامعه بشری در برابر این خطر ویرانگر چه خواهد کرد؟ و در رویارویی با این فاجعه رام نشدنی که غافلگیرانه یورش می برد و بی رحمانه جان می ستاند، چه اندیشیده است؟

این کتاب - که نوآوری مؤلف در عرصه مسایل فقهی به شمار می رود - به احکام فقهی درباره محیط زیست پرداخته و با عنایت به رهنمودهای قرآن و شریعت اسلام،

مقدمه مؤلف

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على اشرف خلقه محمد وآله الطيبين
الطاهرين

کتاب الفقه البیته (اسلام و محیط زیست) به اختصار، احکام محیط زیست را از دیدگاه شرع و علم روز بیان می‌کند تا روشنگر این مبحث باشد. به این امید که پیش درآمدی برای عرضه آثاری فراگیر و مبسوط در این باره باشد. از خدای متعال خواستارم که این خدمت را قرین خشنودی خود قرار داده و به نیکی بپذیرد و آن را مقدمه‌رهایی بشریت از آلودگی قرار دهد که هموست توفیق دهنده و از او یاری خواسته می‌شود.

شهر مقدس قم

محمد شیرازی